

1+10 doporučení pro učitele na vysokých školách

Každý jedinec s PAS je jedinečný, a tak i když máte už určité znalosti o autismu, je třeba si dát pozor na to, aby vás příliš neovlivňovaly (například předsudek: navazuje oční kontakt = nemá autismus). Před prvním setkáním buďte připraveni na jistá specifika setkání a v jeho průběhu buďte vůči studentovi otevření, abyste mohli zaznamenat, jak konkrétní jedinec komunikuje a reaguje, a v čem bude zřejmě potřebovat vaši podporu.

- 1 Vytvořte příjemnou atmosféru.** Lidé s autismem komunikují nejlépe v takovém prostředí, které je chápé a rozumí jejich potřebám, kde se cítí bezpečně a spokojeně.
- 2 Autistické osoby jsou v komunikaci s druhými obvykle velmi nejisté a komunikaci se vyhýbají. Je proto velkou pomocí, když je ke komunikaci aktivně motivujete a podpoříte je v jejich zapojení.** Pozorně a aktivně naslouchejte, projevujte zájem o to, co vám student říká, rozhovor jemně moderujte. Pokud nerozumíte, co vám student sděluje, doptejte se a ujistěte se, že jste správně jeho informaci porozuměli.
- 3 Průběžně ověřujte, zda student poslouchá a zda tomu, co mu říkáte, rozumí. Nezapomínejte také na oslovení (zejména je-li student s PAS ve skupině), aby pochopil, že mluvíte směrem k němu.** Někdy je potřeba pokyn pomalu, srozumitelně a ve stejné podobě zopakovat. Sumarizujte řečené a zdůrazněte důležité body. Zásadní informace studentovi poskytněte v písemné podobě.
- 4 Respektujte obtíže studenta s PAS v očním kontaktu. Někdy se osoba s PAS na řečníka během rozhovoru nemusí dívat, přitom ale vnímá, co je jí sdělováno.** Některá lidé s PAS se mohou lépe soustředit na pochopení informací, pokud mají zrakový kanál ‚vypnutý‘. Bude-li naopak jejich zrakový kontakt nepřiměřeně dlouhý až ulpívavý, nepovažujte to za nezdořilost, ale snažte se korigovat vlastní zrakový kontakt tak, abyste se sami cítili v konverzaci komfortně.
- 5 Požadavky definujte přesně a co nejvíce konkrétně. Poskytujte konstruktivní zpětnou vazbu.** Některá lidé s PAS mohou (nevědomě) komunikovat neadekvátně; buďte konkrétní při definování chyb v komunikaci, slušně a věcně je na ně upozorněte. Také v případě neúspěchu se vyhněte hodnotícím komentářům (např. „Nepřipravil/a jste se ke zkoušce.“), ale reflektujte, co se nepodařilo („I když byla patrná vaše snaha, nepodal/a jste výkon, který odpovídá úspěšnému vykonání zkoušky.“). Dejte konkrétní doporučení, která mohou vést k nápravě.
- 6 Buďte autentičtí a upřímní.** Je-li vám některé chování nepříjemné (např. nerespektování osobní zóny; ulpívání na tématu a problémy přerušit studenta v hovoru), neočekávejte, že z vašich neverbálních signálů student pochopí, co máte na mysli, zkuste si s ním o tom promluvit. Situaci reflektujte klidně a věcně. Vyhněte se ironii, nadsázce, a sarkasmu, tyto formy komunikace mohou být pro studenta s PAS matoucí a obtížně srozumitelné.

- 7 Pokud položíte otázku, počkejte si na odpověď. Nebuďte netrpěliví a dopřejte studentovi delší čas na zpracování informace a přípravu odpovědi.** V případě rychlé a složité mluvy z vaší strany může dojít k zahlcení a student může ztratit o komunikaci zájem. Nepoužívejte například, pokud možno, řečnické otázky.
- 8 Neberte některé komentáře nebo otázky osobně.** Lidé s autismem mají obtíže přizpůsobit chování situaci a kontextu. Někdy nemusí pozdravit, poděkovat či se omluvit v situaci, kdy byste to očekávali. Toto chování je převážně důsledkem problémů s vyhodnocováním sociálních (emočních) situací, nikoliv snaha či záměr vás urazit.
- 9 Je-li to možné, odpovězte studentovi s PAS na jeho otázky, případně si domluvte konzultaci, na které se budete jeho dotazům věnovat.** Většinou se tito lidé potřebují otázkami ujistit, že správně porozuměli smyslu a celkovému kontextu.
- 10 Protože mimika bývá u lidí s PAS omezená a strnulejší, může být pro vás proto obtížné poznat, co si myslí a jak se cítí. Je-li to překážkou v komunikaci, autenticky vyjádřete vaše pocity a neostýchejte se člověka s PAS na jeho myšlenky a prožívání zeptat.** Podobně je vhodné postupovat také při fyzickém kontaktu, například i podání ruky může být pro některé lidi s PAS nepříjemné. Pokud toto zaznamenáte, zeptejte se, zda je váš dojem správný, a pokud tomu tak je, dalším dotekům se vyhněte.

Další informace naleznete v [Průvodci problematikou vysokoškolského studia osob s poruchou autistického spektra](#) nebo si můžete přečíst v článku [Studium lidí s poruchou autistického spektra na vysokých školách](#)

Za tvorbou doporučení stojí Veronika Šporclová a Hana Sotáková. Přípomínky a zpětnou vazbu poskytla Lenka Bittmannová.